

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. IX. De Iustitia distributiva, legali, & vindicativa, utrum in Deo
reperiantur: Vbi etiam, an sit in Deo Misericordia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

loco, quem contra nos citat Vasquez, negat operibus condignitatem ad coronam gloriae, & beatitudinem per ea assequendam: *Quid, inquit, sunt merita omnia ad tantam gloriam?* Nos autem de operibus nostris loquimur prout gratia & charitate informantur, indeque valorem illum ac dignitatem trahunt, qua, juxta utriusque sententiae Auctores, condigna redduntur ad gloriae caelestis adeptionem. Nihil ergo contra nos facit haec S. Bernardi auctoritas. Hoc etiam modo Capreolus, antiquus Thomista, intelligendum ait S. Thomam, dum negare videtur dari in Deo Iustitiam commutativam.

V.
De variis conditionibus ad Iustitiam requiritur.

Disputant hic fuscè aliqui, utrum condiciones omnes ad rigorosam Iustitiam Deum inter & hominem requiritur, hic reperiantur. Sed proprius hujus difficultatis locus est in tertia parte, dum de satisfactione Christi, ubi eam, Deo dante, discutimus: in praesenti enim solum contendimus rigorosam Iustitiam nihil derogare perfectae libertati & dominio Dei. Nonnullas tamen ex hisce conditionibus hic, occasione data, cursum tetigimus.

VI.
De Iustitia Iustitia hominis ad Deum.

Quaerens: utrum sicut datur Dei ad hominem, ita vicissim detur hominis ad Deum Iustitia? Haec quaestio proprie spectat ad materiam de Poenitentia, ibique à Theologis disputatur, dum inquirunt, utrum peccatum praeter alias, quas in se continet, malitias, sit etiam injuria stricta contra Deum. Eò itaque hanc difficultatem differemus.

SECTIO NONA.

De Iustitia distributivâ, legali, & vindicativâ, utrum in Deo reperiantur.

Vbi etiam, an sit in Deo Misericordia.

I.
Variis variis Iustitiam distributivam accipiunt.

QUOAD primum, varia Iustitiae distributivae acceptio, Auctores in variis hac in parte distinxerunt sententias: dum enim ut ex aliâ occasione observavi, suis quisque innititur principiis, iisque oppositis, (diversis, ut sit, diversa opinantibus) dum sibi consentiunt, dissentiunt ab aliis, & in contrarias abeunt opinandi vias.

II.
Proprietates Iustitiae commutativae & distributivae obiter recensentur.

Ut, quid hac in re sentiam, declarem, notandum breviter, (plena enim hujus rei discussio ad alium locum pertinet) quis sit Iustitiae commutativae, quis distributivae conceptus. Iustitia itaque commutativa arithmetice procedit, & aequalitatem respicit rei ad rem, ut nimirum tantum detur quantum res aliqua valet, aut ex pacto inter duos convenit, centum dentur pro equo ex. gr. tanta merces pro labore unius diei in vineâ, & sic de ceteris. Alio modo se habet Iustitia distributiva, aequalitatem enim, non arithmeticam spectat, seu rei ad rem, sed geometricam, ut aiunt, seu proportionem inter titulos & dignitatem personarum in distributione honorum communium, ut nimirum, quantum unius meritum excedit meritum alterius, & dignitas dignitatem, tantum etiam praemium excedat praemium, tantoque plus in bonorum communium distributione accipiat. Duo milites ex causa, in eodem praelio contra hostem dimicant, sed alter duplo magis se strenue gerit: stipendium uterque ex pacto debitum, aequale accipiet, hoc enim ex Iustitia ipsis commutativa debetur, quae spectat aequalitatem laboris cum stipendio: at de spoliis hostium in praelio captis, hic duplo plus accipiet; in horum quippe distributione spectatur

Quantum meritum excedit meritum tantum praemium excedere debet praemium.

excessus inter utriusque merita, qui peculiariter ad Iustitiam pertinet distributivam.

Verius itaque mihi videtur, Deum, reddendo praemium, hoc ex Iustitia tantum commutativam praestare; id enim unum spectat, ut tantum cuique tribuat, quantum labor ejus ac meritum postulat, sic 1. Cor. 3. v. 8. dicitur: *Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem.* Quod ergo hic peculiariter spectatur, est, ut merces adaequetur labori, quod proprium munus est Iustitiae commutativae. Et quamvis ei qui plus laboravit, plus gloriae tribuat, non tamen id propterea facit quia alium in meritis superat, sed praecise quia ejus opera tantum praemium merentur, & per accidens est quod alii mereantur minus. Sicut cum dives quispiam diversis operariis diversa solvit stipendia; diversitati laboris correspondentia.

III.
Deus praemium meritis reddit ex Iustitia commutativa.

Qui plus laborat, majus accipit praemium.

IV.
Quo pacto in Deo reperitur Iustitia distributiva.

Addit tamen S. Thomas, & cum eo non pauci ex Theologis: siquis in collatione gloriae, quam Deus diversis diversam tribuit, non titulum meritorum spectet, sed dignitatem personae, quam à majore vel minore gratia habent inaequalem, reddunturque filii adoptivi: sub hac, inquam, ratione aiunt dari in Deo Iustitiam distributivam. Unde sicut sub priori titulo dat Deus gloriam, tanquam mercedem operariis, & in eo exercet Iustitiam commutativam, ita Deus sub secundo titulo dat eandem gloriam ex Iustitia distributiva, dum servatâ proportionem geometricam, dignioribus filiis majorem partem hereditatis confert, ita ut eò plus quisque accipiat, quò magis alium in dignitate excedit. Quam duplicem rationem, hereditatis scilicet, & mercedis, in vita aeterna agnoscit Concilium Tridentinum sess. sexta, cap. decimo sexto.

Duobus titulis datur Beatis gloria.

Huc etiam spectat, inquit P. Granada hic, tract. 7. disp. 5. num. 6. distributio illa, dum Deus uni dat laureolam Martyrii, alteri Doctoris, alteri Virginis &c. Idem etiam contingere ait in rebus naturalibus, dum nobiliores potentias dat Angelis, quam hominibus, hominibus quam brutis, his quam rebus inanimatis, & sic de ceteris; hic namque servatur geometrica proportio, ut scilicet quò magis res una aliam in natura, seu substantiali dignitate superat, eò etiam perfectiores sibi ab Auctore naturae collatas habeat potentias, & ornamenta.

V.
Diversa laureole dantur ex Iustitia distributiva.

Iustitia etiam distributiva comparatur in rebus naturalibus.

Quoad secundum in titulo propositum, de Iustitia scilicet legali, ut vera hujus notio intelligatur, notandum, Regem aut Republicam non tantum proprium & particulare jus, seu bassum, ut vocant habere in quaedam bona, quorum speciale ipsis competit dominium, sed praeterea habent jus & dominium altum, seu superioris ordinis, in bona subditorum ac civium, non quidem ut iis prohibito utantur, sed ut ubi commune bonum id exigit, de illis ad regni aut Republicae utilitatem disponant. In quem etiam finem de vitis interdum civium disponere possunt, illos scilicet morali vitam amittendi periculo exponendo, ubi id necessitas, communisque boni ratio postulat.

VI.
Iustitia legalis quid sit.

Jus altum & bassum in Republica.

Virtus ergo illa, quae in subditis dominium hoc altum in Principe & Republica spectat, tenditque ad jus illud illatum servandum, bonaque sua possidenti Principi, ubi commune id bonum exigit, permittenda, est Iustitia legalis. Hinc itaque clare constat, Iustitiam legalem in Deo reperiri non posse; haec quippe, ut vidimus, superiorem respicit ut superiorem; Deus autem superiorem habere non potest. Siquis autem, ex eo quòd Deus res omnes juxta cujusque naturam & exigentiam, ut Universi moderator administret, suasque singulis partes

VII.
Iustitia legalis in Deo reperiri non potest.

Quidam Virtutem, quâ Deus res singulas juxta naturâ suâ existentiam administrat, vocant Iustitiâ legalem.

partes ac proprietates, virtutemque operatricem & ornamenta tribuat, (ut supra vidimus num. 5. & reduci diximus ad virtutem distributivam) siquis, inquam, prædicatum, per quod ad hoc faciendum incitatur, vocare velit Iustitiâ legalem, per melicet, sed est impropria locutio: aptius loqueretur qui eam vocaret Iustitiâ gubernativam, vel providentialem.

VIII.
Datur in Deo Iustitiâ vindicativa, sed à gubernativâ indistinctâ.

Ad tertium quod attinet, detur necne in Deo Iustitiâ vindicativa: Certum imprimis est, dari in Deo affectum vindictæ; est siquidem in eo voluntas puniendi peccata, quod est velle vindictam de hominibus ob malefacta sumere, punitio enim est vindicta. Existimo tamen Iustitiâ hanc vindicativam non esse aliam à Iustitiâ gubernativâ, seu providentialem, numero præcedente explicatâ; recta enim ratio, & prudens administratio Universi postulat, ut peccata puniantur, & ut qui ætatem hinc in sceleribus & flagitiis egerunt, alibi plectantur, & vitæ improbæ ac nefariæ meritas aliquando dent penas.

IX.
Deus ex Iustitiâ strictâ dat coronâ gloriæ, punit ex providentialem.

Et siquis inferat, ergo & ex Iustitiâ gubernativâ seu providentialem Deus dat gloriam beatis, cum non minus recta ratio, justitiæ regiminis ordo postulet, ut bonis dentur præmia, quàm ut malis pænæ infligantur. Respondeo, ita esse, sicque si non esset promissio, præmia in celo ex eadem gubernativâ Iustitiâ darentur: jam verò cum præter operam sit promissio, & pactum, oritur in homine justitiam, ut hujus decursu Disputationis ostenditur.

sum est, adeoque ut illi satisfiat, datur in Deo Iustitiâ rigorosa & commutativa, qua, non ex decencia tantum, & connaturalitate, sed omnino strictè tenetur conferre præmium & mercedem, ut in superioribus est declaratum.

Quoad quartum: Utrum nimirum sit in Deo Misericordia: Respondetur, certum omnino esse, hanc in Deo virtutem reperiri: nulla enim Deo dignior virtus, nulla ei frequentius in Scriptura attributa: hanc denique tanquam Dei propriam ubique prædicat Ecclesia. Ex his ergo conficitur, Misericordiam, non improprie tantum, & metaphorice, sed proprie & perfectissime in Deo existere; seclusis tamen imperfectionibus, cum quibus in hominibus ut plurimum conjuncta invenitur. Hominibus siquidem plerumque usu venire solet, ut dum misericordiam exercent, interno quodam mœrore, & animi tristitia tangantur, unde misericors & supra dixi tantumdem sonat, ac *habens miserum cor*, quæ in Deum summè felicem ac beatum cadere nullo modo possunt: hæc tamen imperfectiones non sunt de conceptu misericordiam, ut sic, cujus ratio in eo sita est, ut quis habeat voluntatem sublevandi miseriam, seu ut eliciat actum, quo vult egenti succurrere, ac bonum quo caret, & cujus defectus incommodum ei parit, conferre, vel id cujus præsentia molestiam illi affert, amovere: Hoc autem Deum nullo pacto dedecet, imò maximè decet, utpote cujus Misericordia est super omnia opera ejus.

DISPUTATIO XXXVI.

De exercitio divinae libertatis.

INGREDIMVR Oceanum, difficultatem scilicet Mysteriorum Trinitatis vel superiorem, ut multi putant, vel ut omnes fatentur, parem, quæque tot jam annis, ne dicam ætatibus, ita doctissimorum etiam hominum torset ingenia, ut viam qua se expedirent, omnino non invenerint, sed quo se cunque verterent, in alios semper & alios, eosque inextricabiles nodos incurrerint, innumerisque implexi hæserint labyrinthis. Ea nimirum est materia hujus sublimitas, ut ad eam caliget humane mentis oculus, omnisque creatus intellectus se illius incapacem agnoscat. Quamvis ergo hac de re, talis cum sit ac tanta, filere satius foret, utpote quam nullus cogitatione assequi, nedum verbis declarare possit; ut tamen mori à Theologis inducitur morem geram, meos etiam qualescumque conatus, pro eo quod mihi incumbit munere adjungam.

SECTIO PRIMA.

Ostenditur Deum esse liberum.

I.
Deus in operando ad extra est perfectissimus liber.

DEUM in rerum productione à necessitate immunem esse, indubitatum est, ut contra Aristotelem, quem in hoc errore fuisse testatur Henricus Scotus, Ferrera lib. 3. contra Gen. cap. 23. & Bellarm. lib. de Gratiâ & libero arbitrio, cap. 15. communis tenet Patrum ac

Theologorum consensus: & fides docet, testante Apostolo I. ad Corinthios 12. v. 11. *Hæc autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult.* Ad Ephesios etiam 1. v. 11. *In quo etiam & nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Consilium autem non est nisi de contingentibus, quæque ita fiunt, ut penes facientem sit ea non efficere. Deinde Deum oramus, ejusque in necessitate opem imploramus: gratias etiam eidem pro acceptis beneficiis agimus: quæ omnia indicio sunt, Deum non esse agens necessarium

Deus qui operatur ad extra est perfectissimus liber.